

i Almueskolen, i Folkeskolen. Min Mening er, at man skulde være gaaet den omvendte Vej og sagt, at Folkeskolen er bleven slaaget fast, det er den Skole, alle komme i, det er den, der bliver den almindelige Skole for den allerstørste Del af vort Folk. Det er trods alle de forskellige Skoler, vi have, dog kun en meget lille Del, der faa Adgang til mere Skoleuddannelse end den, der gives i Almueskolen eller Folkeskolen.

Hvad var da Hensigten med det, man tilsigtede, hvad er Maalet for denne Skole, som man nu søger at føre igennem? Ogsaa dette er udtrykt ret tydeligt i Anmærkningerne, jeg skal tillade mig at oplæse et Par Linier af dem. Det hedder der: „Men Tanken har været, at alle de Lærlinge, hvis Naturbegavelse ikke lægger dem Hindringer i Vejen . . . skulde løbe Banen helt til Ende“. Altsaa, det var Hensigten, saa vidt det i det hele taget af økonomiske Grunde var muligt, at alle de Børn i Folkeskolen, som havde Naturbegavelse dertil, skulde løbe Banen helt til Ende, og det hedder senere hen, at man maa sætte sig til Opgave saa vidt muligt at „aabne ligelig Adgang for alle til at kunne blive delagtige selv i den højeste Dannelse, som et vel organiseret Skolevæsen kan skænke Borgerne, for saa vidt deres aandelige Evner gøre dem i Stand til at modtage den“. Det er ganske i Tilslutning til det forrige. Det var altsaa Maalet.

Jeg kunde her have Lyst til at gøre en lille Indskudsbemærkning i Anledning af det Udtryk, her bruges, „den højeste Dannelse“. Det nævnes ofte, dels er der Tale om „Dannelse“, dels om „den højeste Dannelse“, og Udtrykket tyder paa en meget fejl Opfattelse af Begrebet Dannelse. Saa vidt jeg kan skønne, er Dannelse afhængig af Hjertets Renhed og Sindets Fasthed, men det er paa ingen Maade afhængigt af, om vedkommende er i Besiddelse af et større eller mindre Maal af Kundskaber, og allermindst, naar disse Kundskaber ere tilegnede som Eksamenlæsning. Men det maa netop de Kundskaber blive, her er Tale om, fordi Skolen er indrettet saaledes, at Mellemskolens Opgave er at uddanne til en Eksamen, som fører over i Ungdomsskolen, den Skole, der fører til Studentereksamen.

Men naar man nu slet ikke er i Tvivl om, hvad der er Forslagets Hensigt, bliver Spørgsmaalet: Naas Hensigten da ved det Forslag, som foreligger her? Dertil maa

jeg svare: Nej, og derover er ogsaa den højtærede Minister selv klar. Det hedder derom udtrykkeligt, at det er kun en Begyndelse, og skal Maalet naas, maa der ofres Penge, og det mange Penge. Naar alle dertil egnede skulde naa Maalet, maa Borgerne være beredte til store Ofre, og det i en forhaabentlig snart kommende Fremtid, saa at det allerede givne kan udvikles betydeligt videre. Det er rigtigt. Efter min Opfattelse vil det, som kan naas ved en Lov som denne, kun være meget lidt, men det vil være det første Trin paa en bestemt Vej, en Vej, som i alt Fald jeg finder højest uheldig. Men saa kommer det næste Spørgsmaal: Hvis man naaede til at faa alle de naturbegavede førte op gennem Mellemskolen og Ungdomsskolen til Studentereksamen, hvad saa? Fik man saa en Ungdomsskole? Jeg tror det ikke. Nej, det, man kunde naa — jeg tror nu aldrig, man naar det — vilde være at lægge Sten i Vejen for den eneste Skole, vi for Øjeblikket her i Landet have og i en Række af Aar have haft, som med Rette kan siges at tilegne sig Navnet: Ungdomsskole, nemlig Folkehøjskolen. Det er jo det, der tilsigtes her, at al Kundskaftilegnelse skal faas ad denne ene Vej. Fremdeles vil det ogsaa gribe stærkt ind i Realskolen. Den har i Fjor faaet sin egen Lov, og det hedder om den i Anmærkningerne, at den er vokset op gennem Tidens Løb og har faaet en langt rigere Udvikling, end man i sin Tid fra mange Sider har tænkt, men at dens Undervisningsorden efterhaanden har fæstnet sig mere og mere i ensartede Former. Det tror jeg ogsaa er rigtigt, men naar det er saa, kan man jo ikke lukke Øjnene i for, at dette Forslag plukker fra Realskolerne baade i den ene og den anden Ende, og altsaa griber forstyrrende ind her. Med andre Ord, mig forekommer det, at Forslaget tager for lidt Hensyn til det, som er vokset frem af den naturlige Jordbund, af det, som selve Livet har skabt, fordi Livet har krævet det; dog det er jo altid saa, at hvad der saaledes springer umiddelbart naturligt ind, er kraftigere, sundere og mere styrkegivende for det Folk, i hvis Midte det findes, end det, som opelskes ad kunstig Vej. Det forekommer mig, at man her i nogen Maade i Stedet for at gøre det, som jeg tror er rigtigt her som andetsteds, nemlig at forme Loven efter Livet, forsøger paa at tvinge Livet ved at forme sig efter Loven. Jeg kan ikke se rettere, end at det virker voldsomt forstyrrende, navnlig i Realskolen, og ingen